

РОЗДІЛ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ОБ'ЄДНАНЬ НА ЗАСАДАХ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ DEVELOPMENT OF REGIONAL ASSOCIATIONS BASED ON CLUSTERIZATION

Стаття присвячена узагальненню підходів до визначення сутності і характеристик кластерів та обґрунтування пріоритетності формування саме кластерних об'єднань для забезпечення регіонального розвитку в сучасних умовах. У дослідженні зосереджено увагу на впливі регіональних кластерів на розвиток регіональної економіки. Регіональний кластер як об'єднання регіональної влади, бізнесу певної галузі, споріднених із ним галузей, науки та освіти внаслідок ефекту взаємодії здійснює суттєвий вплив на потенціал регіону. У статті доведено, що саме кластерна форма об'єднань має суттєві переваги на рівні регіону, оскільки має наймасштабнішу мету формування та забезпечує позитивний ефект не тільки для учасників об'єднання, а й для регіону загалом. Визначено, що регіональний кластер є одним із найефективніших видів об'єднань, тому що саме він створює інноваційну модель розвитку підприємств, є ефективним способом взаємодії бізнесу та громадськості шляхом досягнення синергії та підвищення конкурентоздатності окремих підприємств та регіону загалом.

Ключові слова: регіон, інтеграційні об'єднання, кластер, кластеризація, кластерна ініціатива.

Стаття посвячена обобщению подходов к определению сущности и характери-

стик кластеров, а также обоснованию приоритетности формирования именно кластерных объединений для обеспечения регионального развития в современных условиях. В исследовании внимание сосредоточено на влиянии региональных кластеров на развитие региональной экономики. Региональный кластер как объединение региональной власти, бизнеса, науки и образования в результате эффекта взаимодействия оказывает существенное влияние на потенциал региона. В статье доказано, что именно кластерная форма объединений имеет существенные преимущества на уровне региона, так как преследует наиболее масштабную цель формирования и обеспечивает положительный эффект не только для участников объединения, но и для региона в целом. Определено, что региональный кластер является одним из самых эффективных видов объединений, так как именно он создает инновационную модель развития предприятий, является эффективным способом взаимодействия бизнеса и общественности путем достижения синергии и повышения конкурентоспособности отдельных предприятий и региона в целом.

Ключевые слова: регион, интеграционные объединения, кластер, кластеризация, кластерная инициатива.

УДК 332.14

<https://doi.org/10.32843/infrastruct34-35>

Гончарова Н.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри вищої математики
Черкаський державний технологічний
університет

The article is devoted to the generalization of approaches to determining the nature and characteristics of clusters, as well as the justification of the priority of forming precisely cluster associations to empower the regional development in modern conditions. The study focuses on the influence of regional clusters on the development of the regional economy. The regional cluster identifies as an association of regional power, business from different spheres and related industries, science and education, which, due to the interaction effect, have a significant impact on the potential of the region. The main advantage of a cluster model is the opportunity of R&D results implementation into production. The implementation of cluster policy contributes to increasing business competitiveness by realizing the potential of effective engagement of cluster members, related to their geographically location, including increased access to innovation, technology, know-how, specialized services and highly skilled personnel, as well as reduced transactions, which provide the prerequisites for joint cooperation projects and productive competition. The cluster structure consists of different types of organizations, but the main types of cluster participants are: managing authority, regional authority, business structures, research & educational institutions. The developed model of regional integration cluster is an effective form of establishing cooperation within the region. This model gives the opportunity of connection different regional business entities in order to improve the performance of each of them, including the region as a whole. A cluster form of consolidation has significant advantages because it has the largest formation's purpose. The cluster provides not only a positive effect for the members of the association, but also for the region as a whole. The cluster provides an innovative development process and more efficient resources' using. Therefore, for the regional economy the cluster is the most appropriate type of association because it creates an innovative model of business development, as well is the effective way of interaction between business and the public and achieving the synergy and develops the competitiveness and the region as a whole.

Key words: region, integration associations, cluster, clustering, cluster initiative.

Постановка проблеми. Сьогодні велика увага приділяється інтеграційним процесам у промисловості як основній ознаці регіональної та національної економік з істотним впливом на інновації, конкурентоспроможність та економічну ефективність. Передусім потенціал регіону є результатом взаємодії інститутів, ресурсів, конкурентних сил, детермінантів конкурентної переваги регіону та наявності у певної групи людей підприємницьких та управлінських здібностей.

Світовий досвід демонструє істотні переваги інтеграційних об'єднань на основі кластерної моделі, що є можливими внаслідок колективної ефективності та створення гнучкої спеціалізації. Кластери ґрунтуються на основі ефекту масштабу. З погляду розвитку регіону, кластери є стимуляторами технічного прогресу в регіоні, який є механізмом підвищення регіональної конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із початку 90-х років ХХ ст. набула широкого поши-

рення теорія кластерів. Кластерна концепція тісно пов'язана із роботами М. Портера про індустріальні (The Competitive Advantage of Nations, 1990 р.) і регіональні кластери (On Competition, 1998). Проте сам М. Портер визнає, що свої ідеї він почерпнув із праць А. Маршалла про «концентрацію спеціалізованих галузей в окремих місцевостях».

Значний внесок у розвиток кластерної теорії зробили дослідження Скотта, Аміна і Тріфті, Харрісона, Маркузена, Асхайма (1988–2000 рр.). М. Енрайт (1990, 1996 р.) пов'язав просторові кластери з теоріями бізнес-екстерналій, агломераційної економіки, трудових об'єднань і перетікання знань. Е. Бергман та Е. Фезер у монографії «Індустріальні і регіональні кластери» (1999 р.) визначили п'ять теоретичних концепцій, що підтримують кластерну теорію: зовнішньої економіки (вплив особливостей найближчого економічного простору); інноваційного середовища (природа інновацій, рівень знань і кваліфікації персоналу); кооперативної конкуренції (проблеми кооперування і конкуренції між елементами кластера), міжфірмової конкуренції; залежності шляху (вибір шляху розвитку залежно від чинників, не пов'язаних з поведінкою людей).

У публікації щодо дискусії навколо теорії кластерів західні науковці [6] виокремлюють основні сім ознак кластера: 1) географічна концентрація; 2) спеціалізація; 3) множина діючих осіб; 4) конкуренція і кооперування; 5) критична маса (обсяг діяльності, за яким кластер стає стійким і впливовим); 6) життєвий цикл кластера; 7) сприйняття інновацій.

Постановка завдання. Метою дослідження є узагальнення підходів до визначення сутності та характеристик кластерів та обґрунтування пріоритетності формування саме кластерних об'єднань для забезпечення регіонального розвитку в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Різні форми об'єднань у регіоні дають поштовх у створенні інновацій та підвищують продуктивність праці. Для того щоб визначити різні види економічних об'єднань, використовуємо класифікаційну схему (рис. 1), яка запропонована О. Солвелом [9]. Ця схема відображає ефективні переваги (в основному завдяки ефекту масштабу), що мають кластери та об'єднання технологічно пов'язаних учасників. Наведена класифікація регіональних об'єднань використовується у Швейцарії, тому пропонується для аналізу вітчизняної економіки.

	Різноманітні види діяльності	Технологічно пов'язані види
Ефективність та гнучкість	Міста	Промислові райони
Інновації	Творчі регіони	Кластери

Рис. 1. Чотири види об'єднань у регіоні

Джерело: [9]

Перший вид об'єднань (міста) формується на регіональному рівні (в умовах урбанізованої економіки) і забезпечує мінімізацію транспортних витрат та ефективність великомасштабних операцій об'єднання загалом. Міста притягують широке коло економічної діяльності.

Другий тип об'єднань (промислові райони) включає економічну діяльність, що зближує організації подібних або пов'язаних видів ділової активності і веде до появи індустріальних районів. Такі райони формують основу гнучких виробничих систем, що може відповідати вимогам мінливих ринків.

До розгляду попередніх двох об'єднань, які характеризуються в основному ефективним доходом та гнучкістю, можна виокремити два типи об'єднань, які можна охарактеризувати як центри накопичення знань та інновацій. Наприклад, в США ключовим фактором економічного зростання є інвестиції в кваліфікацію та в освіту або в людський капітал [7].

Творчі регіони – це об'єднання організацій, де відбувається створення знань та інновацій без секторних кордонів. Основний акцент робиться на наявності регіонального розмаїття навичок та умінь.

За визначенням, запропонованим у роботі О. Солвела [9], кластери – це об'єднання, де підтримання конкурентоспроможності ґрунтується на можливостях, які виникають у зв'язку із специфічним розташуванням. Кластери не виглядають як злагоджений потік товарів і послуг, швидше як досить динамічні заходи, які ґрунтуються на створенні знань, збільшенні прибутків та інноваціях у широкому сенсі.

Аналізуючи всі види об'єднань у регіоні, запропоновані О. Солвелом, визначаємо кластер як найбільш ефективну модель інтеграції, бо саме кластер є новою для України перспективною формою взаємодії влади, бізнесу та громадськості. Саме кластер є сферою довіри і взаємодії у спільній діяльності. Регіонам потрібна кластеризація, адже сучасний кризовий стан можуть здолати лише нові знання та технології, новий рівень взаємодій.

Запропоновано до розгляду ще одне порівняння кластеру з можливими регіональними об'єднаннями. Кластер часто ототожнюють з іншими типами об'єднань, такими як «мережева організація», «промислова або фінансово-промислова група», «вертикально інтегрована структура». Проте наведена у роботі [1] характеристика дає змогу стверджувати про значну відмінність цього типу об'єднань від інших. Також слід звернути увагу, що використання кластерної моделі не є поверненням у минуле, як використання радянської моделі піднесення економіки – формування ТПК. Серед інших дефініцій кластеру є також такі, що ототожнюють кластер з асоціацією як з різновидом добровільного об'єднання.

Порівняння підходів до визначення поняття «регіональний кластер»

Автор	Визначення	Недоліки
Кіро О.С.	Регіональний кластер визначається як географічно обмежена концентрація фірм.	Не враховано ефект взаємодії, ґрунтується тільки на територіальному аспекті, не враховано участь органів регіональної влади, соціальний ефект.
Качан Є.П.	Регіональний кластер – це просторова агломерація схожих і взаємопов'язаних форм економічної діяльності, яка становить основу місцевого середовища, сприяє передачі знань, стимулює різні форми навчання і адаптації.	Не враховує соціального ефекту.
Соколенко С.І.	Регіональний кластер – це територіальне об'єднання взаємозалежних підприємств та установ у межах відповідного регіону, що спрямовують свою діяльність на виробництво продукції світового рівня.	Не враховано участь науково-дослідних та освітніх установ.
Філіпчук І.М.	Регіональні кластери побудовані на базі пріоритетів регіонального розвитку, охоплюють область або групу областей, створюються за ініціативи регіональних бізнес-середовищ, покликані формувати програми соціально-економічного розвитку регіонів зокрема і країни загалом.	Не враховано участь науково-дослідних та освітніх установ.
Ентрайт М.	Регіональний кластер – це промисловий кластер, у якому фірми-члени кластеру перебувають у географічній близькості один від одного.	Не враховано ефект взаємодії, ґрунтується тільки на територіальному аспекті, не враховано участь органів регіональної влади, соціальний ефект.

Джерело: узагальнено автором

В таблиці 1 наведена порівняльна характеристика типів об'єднань, яка дає змогу виявити основні відмінності кластеру.

Вперше на феномен кластеризації звернули увагу А. Маршал (1920 р.), коли помітив тенденцію до концентрації спеціалізованих компаній у промислових районах, і Шумпетер (1934 р.), коли зазначив факт інноваційної діяльності кластеру. Проте засновником теорії кластерів вважається М. Портер, адже саме він, розвиваючи свою теорію конкурентних переваг, привернув увагу влади до концепції промислових кластерів [3]. Саме М. Портер і донині розвиває свою концепцію, вдосконалюючи теоретичні підходи до аналізу кластерних ефектів.

Значну увагу він приділяє регіональним аспектам діяльності кластеру і відмічає позитивні тенденції залежності кластерної активності і зростання зайнятості в регіоні. Отже, найбільш вживаним визначенням кластеру є інтерпретація М. Портера, який визначає кластер як групу географічно сусідніх взаємозалежних компаній і пов'язаних із ними організацій, які діють у певній сфері, характеризуються спільною діяльністю та взаємно доповнюють одна одну.

У світі є різні підходи до трактування цієї категорії. G. Swann and M. Preveser: «кластер – це групи фірм у межах однієї галузі, які розташовані в одному географічному регіоні»; S. Rosenfield: «кластер – це концентрація фірм, які здатні забезпечувати синергетичний ефект внаслідок географічної близькості та взаємозалежності»; W. Elsner: «клас-

тер – це група фірм, які функціонально пов'язані як вертикально, так і горизонтально», L. Van den Berg, E. Braun, and M. Wickham: «кластери – локалізовані мережі спеціалізованих організацій, у яких процеси виробництва щільно пов'язані внаслідок обміну товарами, послугами та знаннями» [10].

Зазначимо, що науковці США та Європи мають уже тривалий досвід кластерних досліджень, тому їхні теоретичні надбання є ґрунтовними і доведені на практиці. Що не можна сказати про вітчизняні дослідження. Попри лише початкові спроби організації кластерів в Україні, багато вітчизняних науковців почали активно займатися цим питанням. Засновником вітчизняної школи кластерів є С. Соколенко, який детально аналізує всі аспекти діяльності кластерів. За визначенням С. Соколенка, кластер – це об'єднання фірм у певній сфері підприємництва, пов'язаних між собою технологічно та, як правило, за ознакою географічної близькості [2]. Також запропоноване С. Соколенком таке визначення: «кластери – це виробничі мережі незалежних фірм (включаючи спеціалізованих виробників), установ, що генерують знання (університетів, дослідних інститутів, інжинірингових компаній), об'єднувальних та допоміжних закладів (брокерів, консультантів), фінансових структур та споживачів, що пов'язані одне з одним ланцюгом виробництва та реалізації продукції. Якщо будь-яка фірма не бере участі у діяльності кластеру, однак займається виробництвом конкурентної для кластеру продукції, то вона, не маючи

доступу до тих переваг, що дає кластер, поступово буде витіснена з ринку» [5]. У роботі [4] сформульовано визначення кластеру як добровільне об'єднання самостійних юридичних осіб, які зберігають свій автономний юридичний статус, але спільно працюють заради виробництва конкурентоспроможної продукції та загальної і особистої економічної вигоди. Кластери створюються у певній галузі, якщо його учасники мають технологічний зв'язок між собою і знаходяться на близькій території один від одного.

Аналіз визначень показує, що їхньою спільною основою виступають такі ключові аспекти кластерної концепції: підприємства, взаємодія і географічна близькість. Звідси випливає, що є необхідність зосередити увагу на понятті «регіональний кластер». Запропоновано визначення регіонального кластеру, що використовується у роботах дослідницької організації «Регіональні кластери в Європі» [4]: «регіональний кластер відноситься до географічно обмежених концентрацій взаємозалежних фірм і може використовуватись як ключове слово для більш старих концепцій відповідно до індустріальних районів, спеціалізованих промислових агломерацій та місцевих виробничих систем».

У таблиці 1 наведено визначення поняття «регіональний кластер», які були запропоновані різними науковцями. У нашому дослідженні зосереджено увагу на впливі регіональних кластерів на розвиток регіональної економіки, тому визначено регіональний кластер як об'єднання регіональної влади, бізнесу певної галузі, споріднених із ним галузей, науки та освіти, що внаслідок ефекту взаємодії здійснюють суттєвий вплив на потенціал регіону.

У розвинутих країнах із конкурентоспроможною економікою, промислові учасники кластерних об'єднань змінюють механізм розроблення нової продукції і всього наступного процесу.

Наприклад, у США асоціація малого бізнесу здійснює інноваційні економічні ініціативи з метою стимулювання розвитку підприємництва в регіональних кластерах [8]. Так, у багатьох регіонах використали їхні унікальні переваги та засоби з метою спеціалізації в певній галузі. Ці регіони визначили, що співпраця та планування може привести до зростання, яке приносить користь усім. Основними зацікавленими сторонами в цьому процесі є науково-дослідні організації, підприємства, робоча сила та освіта.

Кожен кластер відрізняється залежно від власних, унікальних для свого регіону сильних сторін, активів, а також зацікавлених сторін. Як правило, регіональні кластери можуть бути визначені як географічна концентрація фірм і галузей, які працюють одна з одною і мають загальні потреби, технології та інфраструктуру. Метою таких відносин у межах цих мереж є створення ефекту мультиплікатора, що підвищує ефективність інновації

та в результаті створює умови для високого зростання, процвітання малого бізнесу.

Економічною наукою доведено, що основи сталого економічного зростання забезпечуються рівнем розвитку та динамічністю науки, новітніх технологій, наукоємних галузей і промислових підприємств. Це положення відображається у загальноносвітових тенденціях розвитку економічних систем усіх рівнів на базі використання нових знань і інновацій як джерела найважливіших на сучасному етапі економічних ресурсів.

Перевага саме кластерної моделі полягає в тому, що інновації (або наукові розробки), які здійснюються окремо від виробників, не завжди можуть впроваджуватись у вже наявне виробництво. Впровадження нової технології у промислове виробництво старої формації може викликати дуже серйозні дисфункції, які понесуть за собою зниження ефективності, надійності і загалом прибутковості цього виробництва. Створення ж принципово нового виробництва викликає побоювання, оскільки це пов'язано з багатьма ризиками. Щоб уникнути гальмування економічного зростання, необхідно своєчасно створити нові технології, які прийдуть на заміну старим, або доповнять їх, або будуть з ними співіснувати.

У процесі своєї діяльності усі суб'єкти господарювання, як підприємства, так і регіону загалом, підлягають впливу інститутів, параметрів факторів (наявності та ефективності використання ресурсів), дій сил конкуренції, підприємницьких та управлінських здібностей певних груп людей. У зв'язку з цим постає необхідність пошуку ефективних способів взаємодії підприємств, з метою зміцнення становища на ринку та отримання вигод від цього.

Такі фактори, як фізичний капітал (інвестиції), людський капітал (праця) та інновації, є первинними ресурсами зростання потенціалу. Фізичний капітал, який включає машини, інструменти та інфраструктуру, дозволяє підприємству підвищити продуктивність праці. Підготовка кваліфікованих кадрів робить працівників більш продуктивними. Та найбільш важливим фактором, який відіграє основну роль у зростанні, є технологічні досягнення (інновації), які впливають на прискорення продуктивності перших двох факторів, тобто на працю та капітал. Отримання факторів зростання від учасників кластеру може призводити до зниження вартості угод порівняно з використанням віддалених джерел.

Реалізація кластерної політики сприяє зростанню конкурентоздатності бізнесу за допомогою реалізації потенціалу ефективної взаємодії учасників кластеру, що пов'язано з їх географічно близьким місцем розташування, включаючи розширення доступу до інновацій, технологій, науку, спеціалізованих послуг та висококваліфіко-

ваних кадрів, а також зниженням трансакційних витрат, які забезпечують формування передумов для реалізації сумісних коопераційних проектів та продуктивної конкуренції.

Формування та розвиток кластерів є ефективним механізмом залучення інвестицій. Включення кластерів у глобальні ланцюги створення доданої вартості дозволяє суттєво підняти рівень технологічної бази, підвищити швидкість та якість економічного зростання. Різні види організацій становлять структуру кластеру. Основними типами учасників кластерів є такі: керуючий орган, регіональна влада, бізнесові структури, науково-дослідні установи, освітні заклади (рис. 2). Керування регіональним кластером у цьому разі може здійснюватися новоствореною громадською організацією, яка представляє інтереси всіх учасників кластеру, управління на себе бере певна промислова структура або регіональна влада.

Як видно з рис. 2, саме завдяки взаємодії учасників кластеру стає можливим регіональний ефект. Розроблена модель регіонального кластеру інтеграції є ефективною формою встановлення співпраці в межах певних споріднених галузей в регіоні. Така модель дозволяє встановити зв'язок між різними суб'єктами господарювання в регіоні з метою підвищення показників ефективності роботи кожного з них зокрема і регіону загалом. Процес формування регіонального кластеру потребує детального аналізу поточної ситуації регіону, дослідження всіх особливостей галузей у межах кластеру, загроз та рушійних сил розвитку.

Кластер не виникає і не зростає у вакуумі. Він починається в різних напрямках, ініціюється та пропонується громадським сектором (регіональною владою, громадськими організаціями) чи може зростати за принципом «знизу вверху», де промисловість бере ініціативу на себе.

Динамічні, ініціативні кластери можуть виникати в середовищі, де нові можливості розвитку

є стабільними, оцінені та поширені між учасниками кластеру. Часто особи або групи людей, що залучаються до створення кластеру, називаються кластерпренерами (учасники кластеру). Учасники кластеру можуть навіть ініціювати розвиток кластеру, якщо мають можливість впливати на виникнення мережі чи стратегічних альянсів компаній чи інших організацій.

Кластерна ініціатива – це процес ідентифікації зацікавлених сторін кластеру до першої кластерної ініціативи чи проекту. На оперативному рівні початкова спільна діяльність та проекти повинні бути заплановані та виконані на початку кластерного розвитку. Кластери на їхньому ранньому етапі розвитку повинні підтримуватися державними фондами (на регіональному та на національному рівні) – ці фонди мають використовуватися для встановлення організації та інфраструктури кластеру, для просування та навчання персоналу.

Коли кластер перебуває в процесі розвитку та його учасники вже об'єдналися (сконсолідувались) – це дає можливість краще систематизувати планування, виконання та ревізію цілей, планів, видів діяльності та проектів. Формальні чи неформальні організації зі співробітництва можуть бути організовані та зареєстровані. Інноваційна кластерна модель визначає дев'ять головних елементів для кластерів, що розвиваються, які згруповані за цілями, організацією та зростанням.

Концепція кластеру – це розуміння, яким кластер має стати. Вона з'ясовує вже визначені цілі для розвинених кластерів, що відкриває вікно можливостей для нових. Кластер повинен будуватися на основі вже розвинутих кластерних перевагах або тих, що розвиваються. Стратегія кластеру являє собою шлях до виконання цілей. Різні властиві питання та ризики повинні бути ретельно висвітлені в стратегії кластерного розвитку. Сильні та слабкі сторони кластеру, зовнішні можливості та загрози стають підґрун-

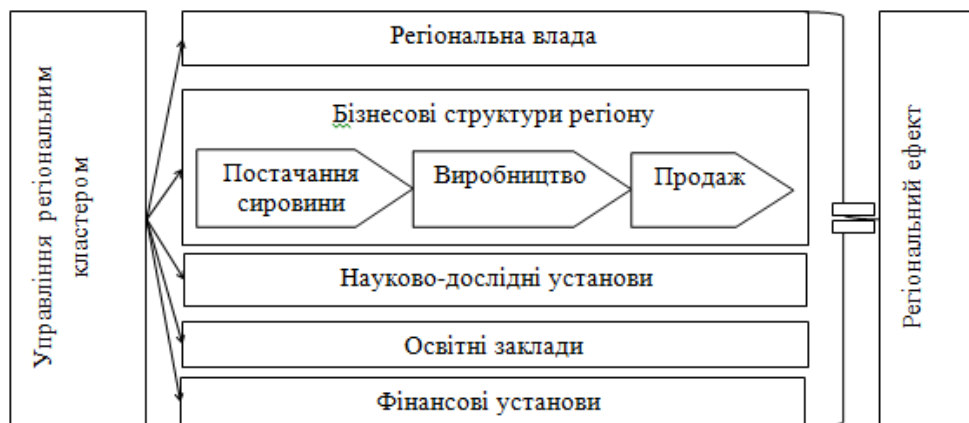

Рис. 2. Модель регіонального кластеру інтеграції

Джерело: розроблено автором

тям для формулювання стратегії. План дій – це останній, найбільш специфічний етап у визначенні функціонування кластеру. Він включає специфічні, послідовні та спільні цільові дії, які є потрібними для створення та побудови кластеру. Навіть уже діюча структура встановлюється в першій фазі кластерного розвитку – це є необхідним для ефективної підтримки розвитку кластерної діяльності і наступного становлення основою зрілого кластеру.

Висновки з проведеного дослідження. Кластерна форма об'єднань має суттєві переваги, оскільки має наймасштабнішу мету формування. Саме кластер забезпечує не тільки позитивний ефект для учасників об'єднання, а й для регіону загалом. Тому з погляду регіональної економіки кластер є найбільш доцільним видом об'єднань. Регіональний кластер є одним із найефективніших видів об'єднань, тому що саме він створює інноваційну модель розвитку підприємств, є ефективним способом взаємодії бізнесу та громадськості, шлях досягнення фактора синергії та підвищення конкурентоздатності окремих підприємств та регіону загалом. Кластер забезпечує інноваційний процес розвитку, який пов'язаний із більш ефективним використанням ресурсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Куценко Е. Кластеры в экономике: практика выявления. Обобщение зарубежного опыта. *Обозреватель–Observer*. № 10 (237), 2009. С. 109–126.
2. Оксенюк К.І. Кластерна модель нарощення стратегічного потенціалу регіону. *Економічний форум*. № 2, 2011. С. 53–60.
3. Портер М. Конкуренция: пер. с англ. М.: Вильямс, 2000. 495 с.
4. Посібник з кластерного розвитку. Послуги з підтримки МСП в пріоритетних регіонах. *EuropeAid/12495/C/SV/UA*. К., 2006. 38 с.
5. Соколенко С.І. Кластери в глобальній економіці. К.: Логос, 2004. С. 32.
6. Kazi A. S. Regional Construction Cluster in Action. – *REGION*, October, 2009. С. 259.
7. Bergman E. Feser E. Industrial and Regional Clusters: Concepts and Comparative Applies. Available at: <http://www.rri.wvu.edu/WebBook/Bergman-Feser/chapter1.htm> (дата звернення: 20.07.2019).

8. Braun P. SME networks: clustering for regional innovation purpose. Centre for regional innovation and competitiveness. University of Ballrat, 2010. С. 186–201. Available at: <http://www.tci-network.org/> (дата звернення 15.07.2019).

9. Solvell O. Clusters – Balancing Evolutionary and Constructive Forces. Sweden, 2008. С. 435.

10. Wickham M. Regional Economic Development: Exploring the 'Role of Government' in Porter's Industrial Cluster Theory. CRIC Cluster conference. Beyond Cluster – Current Practices & Future Strategies. Ballrat, 2005.

REFERENCES:

1. Kutsenko E. (2009). Klasteri v ekonomike: praktika vyavleniya. Obobshchenie zarubezhnogo opyta [Clusters in economics: the practice of detection. Generalization of foreign experience]. *Observer*. no. 10 (237), pp. 109–126. (in Russian).
2. Oksenyuk K.I. (2011). Klasterna model naroshchennia stratehichnogo potentsialu rehionu [Cluster model of increasing strategic potential of the region]. *Economic Forum*. no. 2, pp. 53–60. (in Ukrainian).
3. Porter M. (2000). Konkurentsiya [Competition]: trans. from English. M.: Williams.
4. Posibnyk z klasternoho rozvytku. Posluhy z pidtrymky MSP v prіorytetnykh rehionakh (2006) [Cluster Development Guide. SME support services in priority regions]. *EuropeAid / 12495 / C / SV / UA*.
5. Sokolenko S.I. (2004). Klasteri v hlobalnii ekonomitsi [Clusters in the global economy]. K.: Logos.
6. Kazi A.S. (2009). Regional Construction Cluster in Action. – *REGION*, October.
7. Bergman E., Feser E. (2008). Industrial and Regional Clusters: Concepts and Comparative Applies. Available at: <http://www.rri.wvu.edu/WebBook/Bergman-Feser/chapter1.htm> (accessed 20 July 2019).
8. Braun P. (2010). SME networks: clustering for regional innovation purpose. Centre for regional innovation and competitiveness. University of Ballrat, 186–201. Available at: <http://www.tci-network.org/> (accessed 15 July 2019).
9. Solvell O. (2008). Clusters – Balancing Evolutionary and Constructive Forces. Sweden.
10. Wickham, M. (2005). Regional Economic Development: Exploring the 'Role of Government' in Porter's Industrial Cluster Theory. CRIC Cluster conference. Beyond Cluster – Current Practices & Future Strategies. Ballrat.

Goncharova Natalia

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Higher Mathematics
Cherkassy State Technological University

DEVELOPMENT OF REGIONAL ASSOCIATIONS BASED ON CLUSTERIZATION

The purpose of the article. The main purpose of the research is to reveal the sense characteristics of regional cluster and their impact on the regional development.

Methodology. The survey is based on institutional structure of the region that has evolved independently of other structures, independently within country under the influence of specific socio-economic environment and economic policy. Basing on the analysis and synthesis methods, author considered the theoretical concept and practical cases of clusterization in Ukraine. The list of the research methods of the subject includes the monographic method, techniques of the abstract-logical method, etc.

Results. The study focuses on the impact of regional clusters on the development of the regional economy. The regional cluster identifies as an association of regional power, business from different spheres and related industries, science and education, which, due to the interaction effect, have a significant impact on the potential of the region.

The main advantage of a cluster model is the opportunity of R&D results implementation into production. The implementation of cluster policy contributes to increasing business competitiveness by realizing the potential of effective engagement of cluster members, related to their geographically location, including increased access to innovation, technology, know-how, specialized services and highly skilled personnel, as well as reduced transactions, which provide the prerequisites for joint cooperation projects and productive competition.

The formation and development of clusters is an effective mechanism for investment engagement. The inclusion of clusters in the global value chains can significantly raise the level of technology base, increase the speed and quality of economic growth. The cluster structure consists of different types of organizations, but the main types of cluster participants are: managing authority, regional authority, business structures, research & educational institutions.

The developed model of regional integration cluster is an effective form of establishing cooperation within the region. This model gives the opportunity of connection different regional business entities in order to improve the performance of each of them, including the region as a whole.

A cluster form of consolidation has significant advantages because it has the largest formation's purpose. The cluster provides not only a positive effect for the members of the association, but also for the region as a whole. The cluster provides an innovative development process and more efficient resources' using. Therefore, for the regional economy the cluster is the most appropriate type of association because it creates an innovative model of business development, as well is the effective way of interaction between business and the public and achieving the synergy and develops the competitiveness and the region as a whole.

Practical implications. The paper provides evidence for the impact of clusterization in development of regional economy and analysis of cluster's sense and characteristics, which should lead to increased recognition for government and organizations of the importance of clusterization for regional development in Ukraine.

Value/originality. The issue of regional cooperation and association processes was considered in this work. Results of the conducted research allow determining the role of clusterization in development of regional economy. The specific principles of cluster's initiative and relationship between agents were grounded in the paper for their optimal interaction. A generalized research framework is proposed to aid future studies of clusterization.